

ולפי זה פירש באבי עזרי (גזירות שם) שבריייתא זו אינה אותה ברייתא דלעיל המובאת בשם רבי חייא. ענין ברייתא זו הוא לבאר מהותה וגדרה של טומאת התהום, ואומרת 'מת בלבד' לאפוקי הרוג. ואילו הברייתא דלעיל ענינה למעט שאר טומאות, כמו שפרשה הגמרא.

דף פב

'באו לשורפו בחצרותיהן ומעצי המערכה – אין שומעין להן... דילמא פיישן מינייהו ואתו בהו לידי תקלה'. פירשו מהרש"א וצל"ח: לא הוצרכנו לטעם זה כאשר בא לשרוף את כולו או רובו, שהרי תקנו לשורפו לפני הבירה דוקא כדי לביישו, ולא בחצרו. ואף אם נטמא מיעוטו, מדוע יהא מותר ליטול מעצי המערכה לשורפו בחצרותיהם [ורק לפני הבירה התיירו, שלא הטריחו להביא עצים משלו לשם כמו שכתבו התוס'] – אלא הוצרך לטעם האמור בשביל הציקנים, שהייתי אומר לב בית דין מתנה להתיר להם לשרוף מעצי המערכה אפילו בחצרותיהם, כדי שלא יימנעו מלשרוף ויבואו לידי עבירה (כמו שכתבו התוס') – לכך אמר שלא התיירו להם ליטול עצי המערכה לחצרותיהם, שמא יבואו לידי תקלה.

'מאי בינייהו איכא בינייהו מפנקי. אי נמי דקא גדיל שישורא' רש"י מפרש שתי הנפקות בענין אחד; שלא יחשדום שחדלים מלעבוד מפני ביטול מלאכה, הלכך לפי סברת ביוש – עומדים שם [עד שתשלם העבודה. מאירי], ולפי סברת חשד אינם צריכים לעמוד.

יש לשאול מדוע לא אמרו איכא בינייהו תלמידים הלמידים תורה [שגם אצלם מצוי ר"ק, ואף יותר מעמי הארץ. ע' צדקת הצדיק רמג] שאין שם חשד למניעת העבודה מפני הפסד מלאכה. ושם לדברי הכל אין מעמידים את התלמידים שלא לביישם. ואולם רבנו חננאל (כ"י) מפרש הנפקותא השניה בדרך אחרת (וכן מובא בערוך); כאשר הוא מתעסק בגדילת חבלים באותו מקום – אין שם ביוש, שהרואה אומר במלאכתו הוא מתעסק, הלכך לפי רב יוסף שאמר הטעם משום ביוש אין לו להתעסק בזה, ולרבא אפשר.

ומשמע בפר"ח שמפרש 'חשד' – שיאמרו נכנסו לעבוד כשהם טמאים. ולפי"ז צריך לפרש שכמפנקי יש חשד אבל אין ביוש. ויש לפרש בדומה למגדלי שישורא, שהרואה אותם עומדים שם סובר משום פינוקם ועינוגם אינם נכנסים לעבוד ולא משום שהם טמאים.

פירוש נוסף כתב הלחם-משנה (תמידין ו,ה): אנשים המפונקים כלומר מעונגים שאין להם בושה מפני אי זהירותם בטומאה [דרך המעונג הוא שלא להקפיד בדברים מפני תענוגיו], וכן אנשים המתעסקים באומנות פחותה, אין שייך אצלם בושה, אבל מפני החשד צריכים לעמוד בשער המזרח [ובזה מפרש סתימת הרמב"ם שנקט טעם חשד, ולא חילק בין סתם אנשים למפנקי ומגדלי שישורא].

'הפסח שיצא או שנטמא – ישרף מיד'. הצל"ח (לעיל כח. על רד"ה אשם) יצא לידון שזבח פסול מוזהרים עליו שלא להותירו עד הבוקר. ולפי זה מתפרש 'ישרף מיד' – חובה ולא רשות, שאסור להשהותו עד למחר.

ואולם אף לפי סברה זו שאוהרת 'לא תותירו' שייכת בזבח פסול, המותר בזבח פסול ואכלו – אינו חייב 'כרת' משום אכילת נותר, כי לענין כרת נאמר כי את קדש ה' חלל, וזה אין שייך בקרבן שהוא מחולל ועומד (כן כתב הצל"ח בספרו גודע ביהודה תנינא י"ד נג).

כדברי הצל"ח ע' בשפת אמת לעיל עג בבאור דברי המהרש"א. ע"ש. ואילו המנחת-חינוך (ח; קמב, ב קמג, ה) דעתו לחלוק על כך. וכן כתבו לדקדק קצת מדברי רש"י כאן. ע' ע' קהלות יעקב כריתות ז.